

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΘ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 10 ΜΑΪΟΥ 1941

ΑΡΙΘ. 9

Ο ΝΕΟΣ ΑΓΩΝ

Ἀπὸ τῆς 27 Ἀπριλίου ὁ πολεμικὸς διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀγὼν ἔληξεν, ἀφοῦ ὁ ἥρωϊκὸς ἡμῶν στρατὸς ἔγραψε νέας σελίδας δόξης καὶ ἀφθάστου μεγαλείου, προκαλέσας τὸν θαυμασμὸν καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἔως χθὲς ἀνιπάλων του. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς ὁμως ἡμέρας ἤρξατο διὰ πάντας τοὺς ἐναπομείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ νέου ἀγῶνος τὸ στάδιον, τοῦ ἀγῶνος τῆς πίστεως.

Διὰ τοὺς εἰδότας τὸν πραγματικὸν τῆς πίστεως χαρακτήρα τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἀπολύτως φυσικόν. Διότι ἡ πίστις, ἡ ὁποία ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου, ὡς «ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων», συμβαδίζει βεβαίως πρὸς τοὺς θριάμβους καὶ τὰς νίκας καὶ περτυγίζει εἰς τὰ πεδία τῶν νικηφόρων μαχῶν, τὴν μόνιμον ὁμως κατοικίαν αὐτῆς ἔχει μεταξὺ τῶν συντριμμάτων καὶ τῶν ναυαγίων. Ὅταν ὁ οὐρανὸς εἶναι αἶθριος, ὅταν οἱ οἰωνοὶ εἶναι αἴσιοι, τότε πολὺ ὀλίγος εἶναι ὁ χῶρος, ὁ ὁποῖος ἀπομένει διὰ τὴν πίστιν. Ἡ πίστις θριαμβεύει διὰ τῶν γεγονότων. Ὅταν ὁμως νέφη μελανὰ καλύπτωσι τὸν ὀρίζοντα τῆς ψυχῆς καὶ δραματικαὶ στιγμαὶ πληροῦσιν ἀγωνίας τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, τότε ἀκριβῶς ἡ πίστις καλεῖται νὰ ἀναλάβῃ τὴν σπουδαιότεραν ἀποστολήν της. Νὰ ὀδηγήσῃ τὸ βλέμμα πολὺ μακρύτερον καὶ νὰ δείξῃ ὅτι ὀπισθεν τῶν μαύρων νεφῶν ὑπάρχει ὁ λαμπρὸς ἥλιος καὶ ὀπισθεν τῶν δοκιμασιῶν κρύπτεται ἡ στοργικὴ χεὶρ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς. Ἡ πίστις τότε θριαμβεύει οὐχὶ διὰ τῶν γεγονότων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλπίδος. Ἴδού, λοιπόν, ὁ νέος τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγὼν. Παρὰ τὰ μεσολαβήσαντα γεγονότα, παρὰ τὰς ὑπαρχούσας δυσχερείας, παρὰ τὴν λογικὴν νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ πιστεύῃ. Νὰ μὴ τὸ καταλάβῃ ἢ ἀπελπ-

σία, νὰ μὴ χάσῃ τὸ θάρρος του, ἀλλὰ νὰ πιστεύῃ ὅτι ἡ ἐπελθοῦσα ἔκβασις τῶν γεγονότων θὰ ἀποβῇ ἐπ' ἀγαθῶ.

Ἄλλ' ἄς προσέξωμεν εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ νέου ἀγῶνος. Διότι οὗτος δὲν στηρίζεται εἰς ἀνακοινωθέντα στρατιωτικά, οὐδὲ βασίζεται εἰς τὴν εὐτυχή ἔκβασιν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀλλ' ἐδράζεται ἐπὶ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε διαψεύδεται. Ἡ δὲ ἀγ. Γραφή ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον βρῖθει τοιοῦτων ἐπαγγελιῶν καὶ ἐνθαρύνσεων. Ὅπουδῆποτε παρουσιάζεται νίκη τῆς πίστεως καὶ εὐεργεσία τοῦ Κυρίου, θὰ ἔχη προσηγηθῆ δοκιμασία καὶ θλίψις. Ὅπουδῆποτε ὑπάρχει ἀνόρθωσις καὶ Ἀνάστασις θὰ ἔχη προσηγηθῆ μαρτύριον καὶ σταυρὸς. Ἐπομένως ἄς λησμονήσωμεν πρὸς στιγμὴν τὴν πικρίαν τοῦ ποιητοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπίομεν καί, ἐὰν θέλωμεν νὰ μὴ καταποθῶμεν ὑπὸ τῆς λύπης, ἐὰν θέλωμεν νὰ διατηρηθῶμεν ὡς Ἔθνος ἄξιον τῆς ἱστορίας του καὶ τῶν προσφάτων θριάμβων του, ἄς τείνωμεν εὐήκοον τὸ οὖς πρὸς τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὰς ἐπαγγελίας Του. Ἄς πιστεύσωμεν βαθέως, ὅτι «τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν». Ἄς ἔχωμεν πίστιν πρὸς Αὐτὸν καὶ ἐν ἡρεμίᾳ ἄς ὑποταχθῶμεν εἰς τὸ θέλημά Του. Μία μόνον ἄς εἶναι ἡ μέριμνα ἡμῶν: νὰ ἀγαπῶμεν πράγματι τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἡμῶν, ἀποδεικνύοντες τοῦτο ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν διὰ τῶν πράξεων καὶ τοῦ ὄλου ἡμῶν βίου. Ἐὰν τοῦτο τάξωμεν ὡς τὸ κυριώτερον μέλημα τῆς ζωῆς ἡμῶν, τότε Ἐκεῖνος θὰ κατορθώσῃ ὥστε καὶ ἐκ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν συμφορᾶς νὰ προέλθῃ ἀγαθὸν διὰ τε τὸ Ἔθνος καὶ δι' ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν. Καὶ τότε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σήμερον νομίζομεν ὡς ἀτύχημα θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἦτο εὐεργεσία.

ΑΙ ΘΛΙΨΕΙΣ, ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ

Γ'

Κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν τὴν λύτρωσιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τοῦ πεσόντος ἀνθρωπίνου Γένους διεξάγει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ καὶ μεταδίδει τὴν ἀξιομισθίαν τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἀντ' ἡμῶν παθόντος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου ἰλαστικὴ θυσία, δι' ἧς ἐπέρχεται ἡ καταλλαγὴ μετὰ τοῦ Θεοῦ, γίνεται προσωπικὸν κτήμα τῶν καθ' ἕκαστα ἀνθρώπων. Ἡ ἐνέργεια αὕτη καὶ μετάδοσις, ἧς ἀποτελέσματα ἡ δικαιοσύνη, εἶνε ἡ θεία χάρις. Παρέχεται δὲ ἡ θεία χάρις διὰ τοῦ ζωοποιοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς διδασκοῦσης τὸν θεῖον λόγον καὶ τελούσης τὰ θεῖα μυστήρια.

Ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν πτώσιν, ἀδυνατεῖ νὰ σωθῆ διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων. Ἀνάγκη γὰρ ἔλθῃ ἐπίκουρος ἡ θεία χάρις, ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ σωθῆ. Βεβαίως, καὶ μετὰ τὴν πτώσιν, ὑπάρχει ἡ ἐλευθερία, ἀλλ' αὕτη ἡτόνησε' δὲν ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν. Ἔρχεται ἡ φωτιστικὴ ἢ προκαταρκτικὴ χάρις, ἧς ὑποδεικνύει τὸ πρὸς σωτηρίαν ἀναγκαῖον μέσον, τὸ ὁποῖον εἶνε ἡ δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη πίστις. Βεβαίως ἐξαρτᾶται παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ν' ἀποδεχθῆ ἡ μὴ τὴν θεῖαν χάριν. Ἄμα δὲ παραδεχθῆ ταύτην, προστίθεται καὶ ἡ συνεργοῦσα θεία χάρις, ἧτις ὑποστηρίζει καὶ ἐνισχύει τὸν πιστεύοντα καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀγωνιζόμενον ἄνθρωπον καὶ οὕτω βαθμηδὸν προβιβάζει εἰς τὴν τῆς δικαιοσύνης κατὰστασιν.

Οὕτω διδάσκουσα ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, περὶ τῆς σχέσεως τῆς θείας χάριτος πρὸς τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, ἀπορρίπτει συνεπέστατα τὸν ἀπόλυτον καὶ παραδέχεται τὸν κατὰ πρόγνωσιν προορισμόν. Ὁ Θεὸς δηλαδὴ πάντας θέλει σωθῆναι καὶ εἰς πάντας προσφέρει τὴν θεῖαν χάριν, ἀλλὰ πάντες δὲν ἀποδέχονται ταύτην ὡς ἐκ τῆς ἐλευθερίας των θελήσεως. Ὁ χρυσορράς Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς λέγει περὶ τούτου. «Χρὴ γινώσκειν, ὡς πάντα μὲν προγινώσκει ὁ Θεός, οὐ πάντα δὲ προορίζει' προγινώσκει γὰρ καὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν, οὐ προορίζει δὲ αὐτὰ' οὐ γὰρ θέλει τὴν κακίαν γίνεσθαι, οὐδὲ βιάζεται τὴν ἀρετὴν ὥστε τῆς θείας προγνωστικῆς κελύσεως ἔργον ἔστιν ὁ προορισμός» (Ἐκδ. Ὁρθοδ. Πίστ. Βιβλ. β' § ΚΑ').

Τὰ μετὰ πίστεως γινόμενα ἀγαθὰ ἔργα εἶνε εὐάρεστα τῷ Θεῷ. Ἀνάγκη δὲ νὰ προηγήται ἡ πίστις, ἧτις εἶνε τὸ αἷτιον καὶ ἐξ αὐτῆς ν' ἀκολουθῶσι τὰ καλὰ ἔργα, αἵτινα εἶνε τὸ αἷτιόν. (Προβλ. Ὁρθοδ. Ὁμολ. σελ. 57). Πρὸς τούτοις ἀνάγκη ἡ θεία χάρις νὰ συνεργῆ τῷ ἐργαζομένῳ τὰ ἀγαθὰ ἔργα, διότι οὐδεὶς δύναται μόνη τῇ οἰκείᾳ προαιρέσει καὶ δυνάμει νὰ ἐπιτελέσῃ εὐάρεστον τῷ Θεῷ ἔργον. (Προβλ. Ὁρ. ιδ' τῆς Ὁρθοδ. Ὁμολογ. Δοσιθέου). Τὰ ἀγαθὰ ἔργα δὲν εἶνε ἀποκλειστικῶς τοῦ ἀνθρώπου κατορθώματα, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τῆς συνεργούσης

θείας χάριτος. Διὸ ἔλεγεν ὁ Ἱ. Αὐγουστῖνος. «Dona sua coronat Deus, non merita tua» (Ἐν τῷ De gratia et libero arbitrio § 9). Ἐάν τινες τῶν ἀρχαίων Πατέρων καὶ Διδασκάλων ἀποφαίνονται ὅτι ἡ πίστις μόνη ἀνευ τῶν ἔργων δικαιοῖ καὶ σώζει, ἀλλ' ὅμως ἔργα λέγοντες οὗτοι ἐννοοῦσιν οὐχὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης ἔργα, ἀλλὰ τὰ τοῦ Μωσαϊκοῦ ἔργα.

Ἡ δικαιοσύνη ἄρα καὶ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη πίστις. Δὲν εἶνε δὲ ψιλὴ τοῦ προλατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τῶν προαιρετικῶν ἁμαρτημάτων ἀφesis παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ καταλογισμός, ἀλλὰ καὶ ὡς πραγματικὴ δικαιοσύνη, ὡς ἁγιασμός, τοῦ ἀδίκου γενομένου ὄντως καὶ ἀληθῶς δικαίου καὶ ἁγίου. Οὕτως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διδάσκει α') ὅτι ἡ δικαιοσύνη τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἀληθῶς καθαρίζεται ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ διὰ τῆς θείας χάριτος καὶ τῆ βοήθειαι ταύτης ἀποβιβᾶται δίκαιος καὶ ἁγίος. β') ὅτι ἡ πίστις εἶνε μόνον ὁ πρῶτος ὄρος πρὸς ἁγιασμόν καὶ σωτηρίαν αὐτοῦ· γ') ὅτι ὑπάρχει καὶ δεύτερος ὄρος ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀγαθῶν ἔργων.

Ἄλλ' ἡ θετικὴ δικαιοσύνη ἢ ὁ ἁγιασμός δὲν πρόκειται νὰ νοηθῆ κατὰ μηχανικὸν τιμὴ ἢ μηχανικὸν τρόπον, ὡς εὐθὺς δηλ. παρὰ τοῦ Θεοῦ δωρουμένη τοῖς ἀπολελουμένοις παντελῆς ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν παθῶν, ὡς τελέως ἀναμάρτητος καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν καὶ ἀπὸ τοῦ σωματικοῦ θανάτου βίος. Οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ βαθμηδὸν προκόπτουν ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ κατὰ τὸν χρόνον τούτον τῆς διηκεοῦς ἐν τῷ ἁγιασμῷ προσδοῦ ὑπόκεινται εἰς πειρασμούς τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀγωνίζονται τὸν καλὸν κατ' αὐτῆς ἀγῶνα καὶ ἐνίοτε λαμβάνουν τραύματα, ἀχρὶς οὐ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ σωματικοῦ ἐκ τῆς στρατευομένης εἰς τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀληθινοῦν θριαμβεύουσιν Ἐκκλησίαν, ἔνθα ἡ τελείωσις.

Ἐντεῦθεν ὀφείλομεν οἱ πιστεύοντες χριστιανοὶ νὰ προσέχωμεν ἑαυτοῖς καὶ ν' ἀγωνιζόμεθα κατὰ τοῦ κακοῦ. Μακρὰν ἄφ' ἡμῶν ἡ σκέψις ὅτι ἡ θυσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπαλλάττει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιῶν τῆς ἁμαρτίας, ἐάν ἡμεῖς ἐπιμένωμεν εἰς αὐτήν. Οὐδὲν εἶδος δυστυχίας ὑπάρχει, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπιφέρει ἡ ἁμαρτία. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ταράσσεται ὡς θάλασσα πολυτάραχος ἐν ἣ οὐδεμία ὑπάρχει ἡσυχία καὶ γαλήνη τῆς συνειδήσεως. «Οἱ ἄδικοι κλυδωνισθήσονται καὶ ἀναπαύσασθαι οὐ δυνήσονται' οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ Θεός» (Ἦσα. νζ' 20—21). Οὗτος εἶνε ὁ νόμος τῆς δικαιοσύνης, ὁ νόμος, ὅστις πρέπει νὰ ἐμπνέῃ ἡμῖν φόβον σωτηριώδη τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ μία μόνον ἁμαρτία δύναται νὰ γεννήσῃ ἄλλας, νὰ νεκρώσῃ τὰς ἀρετὰς καὶ νὰ ρίψῃ τὴν ψυχὴν εἰς τὸν πνευματικὸν θάνατον. «Παραστήσατε, λέγει ὁ Ἀπόστολος, ἑαυτοὺς ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. Ἄμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύει' οὐ γὰρ ἔστε ὑπὸ νόμον ἀλλ' ὑπὸ χάριν». (Ρωμ. ζ' 12—14). Ἔχομεν καθῆκον ν' ἀγωνιζόμεθα καὶ, τῇ χά-

οἱ τοῦ Θεοῦ, ἐν πίστει νὰ πράττωμεν τὸ ἀγαθόν· διότι ὁ Σατανᾶς ἐκ παντὸς τρόπου ζητεῖ νὰ μᾶς καταστρέψῃ. «Νήψατε, γρηγορήσατε ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν Διάβολος, ὡς λέων ὠροῦμενος, περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταλίπῃ» (Α' Πέτρο. 2,8).

Εἰς τὴν νίκην κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἁμασιῶν συντελοῦν ἡ προσευχή, ἡ συνεχὴς μετάληψις τῶν ἀχράντων μυστηρίων καὶ ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἐξ αὐτῆς διδάσκονται πάντες χωρὶς νὸ δύναται νὰ ἐξαιτλοῦν τὸ περιεχόμενόν της. Πρὸς τὸν ἀνανάπτυκτον οὐμλεῖ τὴν γλῶσσαν τοῦ παιδίου καὶ πρὸς τὸν πεπαιδευμένον τὴν γλῶσσαν τοῦ φιλοσόφου πάντων δὲ ἀναπαύει τὴν καρδίαν καὶ φωτίζει τὸν νοῦν διὰ νὰ γνωρίσῃ τὸ ἀγαθόν.

† Ο ΜΑΡΣΗΝΙΑΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΙΩΑΝ. Ν. ΚΑΡΜΙΡΗ

ΤΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΝ ΗΘΟΣ

Λέγοντες χριστιανικὸν ἦθος ἐννοοῦμεν συνήθως τὸν εἰς τοὺς χριστιανοὺς ἀρμόζοντα ἰδιαιτέρον τρόπον τοῦ ἠθικῶς δοῦλεσθαι, ἐνεργεῖν καὶ ζῆν συμφώνως πρὸς τὸ ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἀποκαλύψει περιεχόμενον θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Περὶ τὸ χριστιανικὸν ἦθος ἀρχαίεται ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ, ἣτις ἔχει χαρακτῆρα κυρίως κανονιστικόν, καθ' ἕσον, καθορίζουσα τοὺς γενικοὺς ὁρθοὺς κανόνας τῆς ἠθικῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν, βυθμίζει καὶ διακανονίζει τὰ ἦθη αὐτῶν. Δύναται δ' ἕμως αὕτη νὰ προσλαμβάνῃ ἐπίσης καὶ κριτικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περιγραφικόν, ἐπειδὴ τούτο ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ γνωστικαὶ ἀρχαὶ καὶ τὰ κριτήρια τοῦ χριστιανικοῦ ἦθους εὐρήνται ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει καὶ τῷ νόμῳ τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς φύσεως καθόλου. Πρώτη λοιπὸν πηγὴ τοῦ χριστιανικοῦ ἦθους εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή. Λέγοντες δὲ Ἁγίαν Γραφήν ἐννοοῦμεν καὶ τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἀλλ' ἡ παλαιοδιαθητικὸς νόμος ἰσχύει διὰ τοὺς χριστιανοὺς μόνον καθ' ἕσον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅψ' ἦς ὠρισμένοι διατάξεις αὐτοῦ κατηργήθησαν ἢ συνεπληρώθησαν. Ἰδίως αἱ ἠθικαὶ ἐντολαὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀποτελοῦσι τὸν χριστιανικὸν ἠθικὸν νόμον καὶ ἔχουσι κύρος καθολικόν καὶ ὑποχρεωτικόν. Ἀδτονόητον ἕμως ἔστι ἡ ἐννοία τοῦ νόμου ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ δὲν εἶναι τόσον αὐστηρὰ καὶ ἀπόλυτος ἕσον ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, ἅτε ὑπεισληθόντος τοῦ στοιχείου τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, τῆς θείας χάριτος καὶ τῆς υἰοθεσίας.

1. Οὐκ ὀρθον θεαίως ἐννοεῖται ὅτι ἐν τῇ ἔργῳ τῆς τούτῳ δὲν πρέπει νὰ ἀποβαίῃ ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ καὶ περιπτώσει οὐλογία (casuistica), κατοχομένη εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις καὶ ἐκφάνσεις καὶ τὰς ποικίλας λεπτομερείας τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων καὶ διδούσα οἶοναι δι' ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἠθικὰς συντάξας· διότι ταύτας δύναται νὰ βυθμίσῃ ἡ συνέσις καὶ ἡ συνείδησις ἐκάστου ἀνθρώπου ἐν τῇ πρακτικῇ ἐνεργείᾳ καὶ ζωῇ αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γενικῶν ἠθικῶν κανόνων, οὓς μόνον παρέχει ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ.

Ἐτέρα πηγὴ τοῦ χριστιανικοῦ ἦθους εἶναι ἡ Ἱερὰ Παράδοσις καὶ ἰδίως ἡ δογματικὴ τοιαύτη καθ' ὅτι καὶ ἐκ τῶν δογμάτων ἀπορρέουσιν ὠρισμένοι ἠθικαὶ ὑποχρεώσεις καὶ ἐν γένει τὰ χριστιανικὰ ἦθη ἐξαρθῶνται ἐν πολλοῖς ἐκ τῆς δογματικῆς πίστεως, οὕτως ὥστε διαπιστοῦται πλήρης ἁρμονία καὶ ἀντιστοιχία μεταξὺ τῆς θεωρητικῆς πίστεως καὶ τῆς πρακτικῆς ἠθικῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν, ἢ τῆς πίστεως καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων, διὸ καὶ ἀμφότερα ταῦτα συμβάλλονται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς θείας χάριτος κατεργαζομένην σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅθεν ἀπὸ τῆς ἐπέψεως ταύτης δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ θεωρία περὶ πλήρους αὐτονομίας τῆς Ἠθικῆς, καθ' ἕσον ἀείποτε στενοτάτη ὑπῆρξεν ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν Θρησκείαν, ἢ δὲ πίστις ἀπετέλει τὸν πυρῆνα τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ τὴν ἀνεξάντλητον πηγὴν τοῦ ἠθικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Ἡ πίστις ἀναφέρεται ἐνθεν μὲν πρὸς τὴν νόησιν τοῦ ἀνθρώπου, οὕτα θρησκευτικῆς δοξασίας καὶ πεποιθήσεως περὶ τῆς ἀληθείας τῶν περὶ Θεοῦ καὶ τῶν θεῶν ὑπὸ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως διδασκομένων, ἐνθεν δὲ πρὸς τὸ συναίσθημα, τὸ συμπληροῦν ἐσωτερικῶς καὶ παρέχον δύναμιν καὶ ζωὴν εἰς τοὺς ψυχροὺς λογισμοὺς, ἀποβαίνουσα οὕτως αὕτη σταθερὰ εὐσεβῆς διάθεσις καὶ προσήλωσις πρὸς τὸν Θεόν, ὡς τοιαύτη δὲ ἀσκεῖ μεγίστην ῥοπὴν ἐπὶ τῆς βουλήσεως καὶ τοῦ χριστιανικοῦ ἦθους τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν καὶ ἕρον ἀπαραίτητον τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς αὐτοῦ. Ὁ πιστεύων ἀδιστακτικῶς εἰς Θεὸν προσωπικόν καὶ εἰς ἀόρατον καὶ πνευματικόν κόσμον ὡς καὶ εἰς τὸν θεῖον προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἔχων δὲ ὡς ζῶν παράδειγμα πρὸς μίμησιν τὴν ἠθικὴν τελειότητα καὶ τὸν βίον τοῦ Θεανθρώπου, πᾶσαν θὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν ὅπως διαμορφώσῃ τὸ ἦθος καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἀναλόγως καὶ συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκυτοῦ πίστεως καὶ κατὰ τὸ θεῖον πρότυπον, πρὸς ὃ ἀναφέρεται αὕτη. Ἡ πίστις θ' ἀποδῇ αὐτῷ δύναμιν ζωοποιὸς καὶ σωτήριος, θεσπίζουσα καὶ κινῶσα καὶ βυθμίζουσα σύολον τὴν ἠθικὴν ζωὴν καὶ δρᾶσιν αὐτοῦ, παρακολουθουμένη δὲ πάντοτε ἀπὸ τὰ κατ' ἐξοχὴν συνιστῶντα τὸ χριστιανικὸν ἦθος ἔργα τῆς ἀγάπης.

Τελευταῖον, τὸ χριστιανικὸν ἦθος ἐκπηγάζει καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς φύσεως καθόλου. Τῷ ὄντι, ὡς διεπιστώθη, τὸ χριστιανικὸν ἦθος βυθμίζεται κυρίως ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ θεῷ Ἀποκαλύψει καὶ μάλιστα τῇ Καινῇ Διαθήκῃ περιεχομένου χριστιανικοῦ ἠθικοῦ νόμου. Ἄλλ' ὁ χριστιανικὸς ἠθικὸς νόμος προϋποτίθησι καὶ συμπληροῖ τὸν φυσικὸν ἠθικὸν νόμον, τὸν ἐν τῇ συνείδησει τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῇ περιβαλλούσῃ αὐτὸν φύσει ἐκφαινόμενον, ὅστις ἐξακολουθεῖ ἰσχύων καὶ διὰ τοὺς χριστιανοὺς. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ φυσικὸς ἠθικὸς νόμος δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὴν κοινὴν δάσιν τῆς πρακτικῆς ζωῆς καὶ ἐνεργείας καὶ συμβιώσεως πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἦτοι τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν μὴ χριστιανῶν ὡς καὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κόσμου τούτου τελούτων καὶ μὴ κατὰ πάντα εὐαγγελικῶς διούτων χριστιανῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὅψιν τοῦ καθολικοῦ καὶ ὑποχρεωτικοῦ καὶ ἀκαταλύτου καὶ ἀμεταελλήτου χα-

πρακτῆρος τοῦ φυσικοῦ ἠθικοῦ νόμου¹. Καὶ ὁ μὲν χριστιανικὸς ἠθικὸς νόμος ἀνάγεται κυρίως εἰς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν κατ' ἐξοχὴν ιδιότητα τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους καὶ τὸ κύριον περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, ὁ δὲ φυσικὸς ἠθικὸς νόμος δύναται νὰ ἀναχθῆ εἰς τὸν νόμον τῆς δικαιοσύνης, ἥτις εἶναι μία τῶν θεμελιωδῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐξωχριστιανικοῦ ἠθους. Οἷα λοιπὸν ἢ μεταξὺ δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης σχέσεις, τοιαύτη καὶ ἢ μεταξὺ ἐξωχριστιανικοῦ καὶ χριστιανικοῦ ἠθους. Ἡ μὲν δικαιοσύνη εἶναι προϋπόθεσις, βάσις καὶ ἀφετηρία τῆς ἀγάπης καὶ ἐμπεριέχεται ἐν τῇ ἀγάπῃ, οὕσα μία τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῆς, ἢ δὲ ἀγάπη ἀποτελεῖ πάντοτε τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ψυχὴν τῆς δικαιοσύνης. Ἐντεῦθεν ἢ μὲν δικαιοσύνη εἶναι ἢ βάσις τῆς ἠθικότητος, ἢ δὲ ἀγάπη ἢ ἀποκορύφωσις καὶ ἐπιστέγασις αὐτῆς. Τὸ ἐξωχριστιανικὸν λοιπὸν ἠθος ἀποτελεῖ τὴν ἀπαραίτητον στοιχειώδη θαμνίδα τοῦ ὑπὸ τῆς ἀγάπης διαπνεομένου καὶ ῥυθμιζομένου χριστιανικοῦ ἠθους, ὅπερ εἶναι συμπλήρωμα, κορύφωμα καὶ τελείωσις τοῦ ἐξωχριστιανικοῦ.

Τούτων οὕτως ἐχόντων οὐ μόνον δυνατὴ, ἀλλὰ καὶ εὐχερῆς εἶναι ἢ συμβίωσις τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν μὴ χριστιανῶν, ἢ τῶν μὴ κατὰ πάντα χριστιανικῶς ζώντων χριστιανῶν. Ἐν μέσῳ αὐτῶν οἱ ἐπὶ ἀρετῶν καὶ ἀμέμπτῳ χριστιανικῷ ἦθει διακρινόμενοι χριστιανοὶ ἔχουσι τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου καθορισθεῖσαν αὐτοῖς μεγάλην ἀποστολήν, νὰ χρησιμεύσι δηλ. τοῖς ἄλλοις ὡς τὸ φῶς καὶ τὸ ἄλας καὶ ὡς ζύμη τις ζυμοῦσα μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ ἀνθρώπινον φύραμα². Βεβαίως πρὸς τὸ χριστιανικὸν ἠθος συγκρούονται ὁ ἄτομισμός, ἢ χρησιμοθηρία, ὁ ὕλισμός, ἢ ἀνηθικότης καὶ αἱ ποικίλαι ἄλλαι παρόμοιαι δυνάμεις καὶ τάσεις τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ μέσου πάντων τούτων ἀνακύπτει λαμπρότερον καὶ ἐπιβλητικώτερον τὸ χριστιανικὸν ἠθος καὶ καταφαίνεται ἢ μεγάλη ἀξία καὶ ἀναγκαιότης αὐτοῦ διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν. Ἰδιαιτάτα ἐν τῇ σημερινῇ ἠθικῇ κρίσει, ἐν τῇ ἐποίᾳ περιέπεσαν καὶ ἄτομα καὶ λαοί, εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, ὅπως ἢ χριστιανικὴ πίστις διαμορφώσῃ ἐκ νέου τὸν βίον αὐτῶν χριστιανικῶς, παρέχουσα αὐτοῖς ὁλοκληρωμένον καὶ ζῶν χριστιανικὸν ἠθος, δι' οὗ θέλουσι κατευθύνει οὗτοι τὴν ἠθικὴν ζωὴν καὶ δράσιν αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν. Ἐδύχως αἱ μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν δογματικαὶ διαφοραὶ δὲν συνεπάγονται σοβαρὰς διαφορὰς καὶ ὡς πρὸς τὸ χριστιανικὸν ἠθος³, εἰς τρόπον ὅσπερ ἐπὶ τοῦ

πεδίου τούτου τοῦλάχιστον δύναται ὁλοκληρὸς ἢ Χριστιανισμὸς νὰ παρουσιάσῃται ὡς ὁπωσοῦν ἠνωμένη, ἐντεῦθεν δ' ἐκ τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους καὶ βίου νὰ ἐπιδικῆ τὴν ποθητὴν ἐνότητα αὐτῆς καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, τὴν πλήρη δὲν συμφωνίαν καὶ ἀναλογίαν καὶ ὁμοιομορφίαν καὶ ἀντιστοιχίαν θεωρίας καὶ πράξεως, χριστιανικῆς πίστεως καὶ χριστιανικοῦ ἠθους. Ἐκ τούτου συνάγεται προσέτι, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ πεδίου εἶναι δυνατὴ καὶ σκόπιμος ἢ συνεργασία τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, καὶ ἄρα ἀξία ἐνθαρρύνσεως καὶ ἐνισχύσεως ἢ κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἐπωφελῶς ἐρῶσα πρὸς τὴν κατευθυνταὶ ταύτην παγκόσμιος ἐργάνωσις τοῦ Πρακτικοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τέλος ἢ ἀπὸ ὀρθοδόξου ἐπόψεως σημασία τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους εἶναι αὕτη: Λαμβανομένου δὲν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἢ Χριστιανικὴ ἠθικὴ συνδέεται στενότερα πρὸς τὴν Δογματικὴν, τῶν ἀρχῶν τῆς ὁποίας εἶναι οἰονεὶ ἐφαρμογὴ ἐν τῇ χριστιανικῇ βίῳ, καὶ ὅτι τὸ χριστιανικὸν ἠθος εἶναι ἀπόρροια καὶ ἐνεργὸς ἐκδήλωσις τῆς χριστιανικῆς πίστεως, εἶναι προφανές, ὅτι τὸ χριστιανικὸν ἠθος συμβάλλεται εἰς τὴν ἠθικὴν ἀναγέννησιν, τὸν ἁγιασμόν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ χριστιανοῦ. Ἀφοῦ τῷ ὄντι ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου μεγάλη εἶναι ἢ συμμετοχὴ τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος, ἐκδηλουμένη ἐν τῇ πίστει καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις τοῦ χριστιανοῦ, καὶ ἀφοῦ ἐξ ἄλλου στενοτάτη εἶναι ἢ σχέσις μεταξὺ χριστιανικοῦ ἠθους καὶ ἀγαθῶν ἔργων, καρπῶν ὧτων ἐκείνου, κατανοεῖται ἐντεῦθεν ἢ μεγάλη σημασία τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκάστου. Ὅστε ἐν τούτῳ κυρίως πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ ὁ ἰδιόζων χαρακτήρ τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους, ἐν τῷ ὅτι δηλ. συμβάλλεται τοῦτο εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν πραγμάτωσιν τῆς θείας εἰκόνης ἐν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξομοίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐκτὸς τούτου τὸ χριστιανικὸν ἠθος εἶναι τὸ ἐξωτερικὸν γινώσκον τῆς ἐπικρατήσεως τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἐπομένως τὸ χριστιανικὸν ἠθος εἶναι ἀπαραίτητον στοιχεῖον τοῦ ἀναγεννηθέντος καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴν τελείωσιν χωροῦντος ἀνθρώπου, παρασκευάζον καὶ καθιστῶν αὐτὸν ἀξίον μέλος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο ἐνέχει τοσοῦτον μᾶλλον μεγαλύτεραν σημασίαν, ὅσῳ ὁ Θεὸς καὶ ἢ βασιλεία αὐτοῦ ἀποτελοῦσι τὸν τελικὸν καὶ ὕψιστον σκοπὸν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Δεῖξαι δὲ Προτεσταντισμὸς γενικῶς καὶ ἰδιαιτάτα ὁ Καλβινισμὸς, συνεπάγεται διχογνωμίαν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἐν τῇ ἠθικῇ, πρὸ πάντων ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, τὴν συνέργειαν αὐτοῦ μετὰ τῆς θείας χάριτος ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἰδίας σωτηρίας, ὡς καὶ τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ ὅπως ρῆσει αἰρήται καὶ ἐργάζεται τὸ ἀγαθόν, ἀποφεύγη δὲ τὸ κακόν, τοῦθ' ὅπερ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἐκεῖνον, ἀποδέχεται ἢ Ὀρθόδοξος ἠθικὴ, ἐπομένη τῇ Ὀρθόδοξῳ Δογματικῇ. Ὅς γνωστὸν, παρομοίᾳ αἰσιδόξῳ περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκδοχῇ ἀπαντᾷ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἠθικῇ Φιλοσοφίᾳ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἀπασιδόξον τοιαύτην τῆς προτεσταντικῆς Δύσεως.

1. Πρὸβλ. Ῥωμ. 2, 14—15, Ἀσπερ. 30, 11 ἐξ., Ἰερσ. 31, 31 ἐξ., Σοφ. Σολ. 4, 20.

2. Ματθ. 5, 13 ἐξ., 13, 33.

3. Ὅτι πράγματι αἱ περὶ τινὰ δόγματα τῆς πίστεως, καὶ μάλιστα τὰ ἀνθρωπολογικά, διαφοραὶ τῶν Ἐκκλησιῶν συνεπάγονται διαφορὰς τινὰς καὶ περὶ τὸ χριστιανικὸν ἠθος, εἶναι γνωστὸν πᾶσι τοῖς περὶ τὰ ζητήματα ταῦτα ἀσχολουμένοις, ὑπενίχθημεν δ' ἄλλως τοῦτο καὶ ἀνωτέρω, ἐν ὅς περὶ ἐξαρτήσεως τοῦ χριστιανικοῦ ἠθους ἐκ τῆς δογματικῆς πίστεως εἵπομεν. Π. χ. ἢ Αὐγουστίνους θεωρεῖται περὶ πλήρους διαφορὰς τοῦ μεταπρωτικοῦ ἀνθρώπου, ἢν ἀπε-

Ο ΣΚΥΡΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

[4]

Δύο ημέρας πρὸ τῆς ἀποστολῆς τῆς ὡς ἄνω ἐπιστολῆς, ὁ Γρηγόριος συνέταξε τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἔχουσαν οὕτως:

«Ὁ κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Σκύρου Γρηγόριος ὑποβέβαιοι.

Ἐπειδὴ καὶ πᾶς ἄνθρωπος διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, κατὰ τὴν θεῖαν φω(ν)ὴν (γῆ) εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει· διὰ τοῦτο κἀγὼ ὁ ταπεινὸς Ἐπίσκοπος σκύρου Γρηγ(όριος) (σφ)ας ἔχων τὰς φρένας, δηλοποιῶ διὰ τοῦ παρόντος μου, ὅτι μὲ τὸ νὰ εὐρέθῃ ἡ μαρ(ί)α γεωργίου ἐπιφάνῃ νύμφῃ μου μαζὶ μου, ἦτις μὲ ἐδούλευσε σήμερον χρόνους εἰκοσιπέντε (οὐχι) μόνον ἐμέ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφόν μου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, καὶ ἔτι δουλεύει καὶ (εὐ)ρεθῆ μέχρι τὰ τῆς ἐμῆς τελευταίας ἀναπνοῆς, καὶ μάλιστα εἰς τὰς συχνὰς ἡμῶν (ἀσθε)νείας ἐστάθη καὶ ἴστατο περισσότερο ἀπὸ μίᾶς γνησίας θυγατρὸς πρὸς τοὺς αὐτῆς γο(νεῖς) καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχω τινὰ κατὰστασιν χρημάτων ἀνὰ χεῖρας νὰ εὐχαριστήσω αὐ(τὴν) διὰ τὰς τοιοῦτου χρόνου δουλεύσεις της, διὰ τοῦτο δίδω αὐτῇ ἀπὸ τὰ ἐδικά μου κινητὰ (κτῆ)ματα, ἃ ἐκτησάμην ἰδίους δουλεύμασι καὶ ἐξόδοις, ἦτοι... ὅσα εὐ(ρίσκον)ται) εἰς τὸ κελ(λι)... τὴν καναβέταν μου⁴, ἐν σεφερτάσι, τὸ ἐλαιοτρί(βι) τὸ μισὸν καὶ τὸ ἄλλο μισὸν ἀφῆνω εἰς τὸν ἅγιον Οἰκονόμον Παπᾶ Δημήτριον Σαμι(ώτην). Ταῦτα δίδω αὐτῇ, ἐπειδὴ λέγω, ἐν βάρει τῆς συνειδήσεώς μου, ὅτι οὐδέποτε ἔδωσα αὐ(τῇ) χρήματα, ἢ ἄλλο τι πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων της, ἀκόμη καὶ μίαν τζηπουργέρα(ν). πρὸς τοῦτοις, ἐπειδὴ καὶ ὁ βαπτιστικὸς μου δημήτριος γεωργίου ἐπιφάνης, ἐλθὼν ἀ(πὸ) (ἐπαρ)χίαν μοι ἐπρόσφερε δῶρον μίαν κοῦπαν ἀργυράν, καὶ ἐγὼ ὡς βαπτισ(τι)κός) ἐβάπτισα καὶ τὸ πρῶτον τοῦ τέκνον, διὰ τοῦτο, μὴ ἔχων ἄλλο τι δώσειν, δίδω εἰς τὸ (πνευ)ματικὸν μου τέκνον αὐτὴν τὴν ἰδίαν πατρικὴν του κοῦπαν, ὡς δῶρον ἐδικόν μου (καὶ οὐ)χι ἄλλου τινός· διὸ ἔδωσα τὴν παροῦσαν διαθήκην τῇ ἄνω νύμφῃ μου μα(ρί)α, ὑποβέβαιωμένην παρ' ἐμοῦ καὶ τοῦ κλήρου μου· ὅστις δὲ ἤθελεν ἐγερθῆ με(τὰ) (τόν) θάνατόν μου, ἐκ τῶν συγγενῶν, ἢ καὶ ἄλλων τινῶν, νὰ ζητῆ νὰ ἐνοχλήσῃ ἀθετῶν τὴν διαθήκην μου, νὰ ἔχη τὴν κατάραν τῆς Παναγίας Τριάδος καὶ (τὴν) ἰδικήν μου τοῦ ἀμαρτωλοῦ καὶ ταπεινοῦ ἀρχιερέως. Ἀμήν.

Ἐν Σκύρῳ τῇ 12ῃ Ἰουνίου 1835

παπαδημήτρης οἰκονόμος
παπαδημήτρης ἀντρέου καὶ πνευματικὸς αψτου
τζικούρης σταμάτης παπάζογλους μαρτυρῶ
κἀγὼ σεραφεῖμ προηγούμενος καὶ πνευματικὸς
καὶ Γραφεὺς μαρτυρῶ».

Δὲν συνεπληρώθησαν δύο ἔτη, ἀφ' ἧς ἐποχῆς συνέταξε τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ὅτε ἀπῆλθε τῆς προο-

1. Μικρὸν ξύλινον ἐπιπλον διακεχωρισμένον ἐσωτερικῶς εἰς διαμερίσματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐτοποιετοῦντο ὑάλινα δοχεῖα.

καίρου ταύτης ζωῆς, τὴν πρῶταν τῆς 3ης Μαρτίου τοῦ 1837 ἐγκαταλιπὼν μνήμην συνετοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρός. Τὸν θάνατόν τοῦτο ἀνήγγειλε δι' ἀναφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ὁ ἱερεὺς Δημήτριος Σαμιώτης οἰκονόμος, Ἀρχιερατικὸς αὐτοῦ Ἐπίτροπος, ὡς καὶ ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεία, δάσει ἀναφορᾶς τοῦ Διοικητοῦ Καρυστίας, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11554)791)18)3)1837 ἐγγράφου αὐτῆς¹.

Οὕτως, ἐξῆσε καὶ ἐπολιτεύθη ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὁ πρὸς πάντας μετὰ καλοκαγαθίας καὶ πατρικῆς στοργῆς φερόμενος, ὡς δείκνυται ἐξ ἐπιστολῶν αὐτοῦ, καὶ οὐτως ἡ Ἱερὰ μνήμη, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα παραδοθεῖσα, μετὰ σεβασμοῦ παρὰ τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἀναπολείται ἄχρι σήμερον.

Καὶ διὰ τοῦ θανάτου τοῦτου² ἡ ἱστορικὴ Ἐπισκοπὴ Σκύρου, μετὰ τετραετῆ καὶ πλέον διαποίμωσιν ὑπὸ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐχούσης τὴν ἀναφορὰν ἀπ' εὐθείας τῇ Ἱ. Συνόδῳ, κατηργήθη ὑπαχθεῖσα ἀρχικῶς τῇ Εὐθείας ἢ Χαλκίδος κληθείσῃ μετὰ ταῦτα, καὶ εἶτα τῇ Καρυστίας, ὑφ' ἣν καὶ μέχρι σήμερον διατελεῖ³.

(Τέλος)

ΑΡΧΙΜ. Β. ΑΤΕΣΗΣ

1. Ἀρχιμ. Β. Ἀτέση Ἡ Ἐπισκοπὴ Σκύρου ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 127—128.

2. Τὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εὐρεθέντα σπουδαιότερα ἀρχιερατικὰ ἄμφια ἦσαν τὰ ἑξῆς: εἰς σάκκος χρυσοῦς, ἐν ὁμοφύριον χρυσοῦν, ἐν ἐπιτραχήλιον ὁμοίως, ἐν ζεῦγος ἐπιμανικίων ὡσαύτως, ἐν ἐπιγονάτιον, μία ζώνη καὶ ἐν στιχάριον.

3. Ἀρχιμ. Β. Ἀτέση Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 111 καὶ 134. Βλ. Στεφάνου Γιαννοπούλου Ἀρχιμ. Συλλογὴ ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σελ. 56 καὶ Ἐκκλησία Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 358.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ

Χειρόγραφον δωρηθὲν μοι πρὸ τριακονταετίας, ἐσταχωμένον διὰ βύρσης, ἀποτελεῖται ἐκ 259 φύλλων (0,205×0,155, ἀριθμηθέντων ὑπ' ἐμοῦ. Τῶν φύλλων τούτων εἰσὶν ἄγραφα τὰ ἀκόλουθα 1 καὶ 2, 46 καὶ 47, 85, 92 καὶ 93, 125β, 155β καὶ 156, 157β, 221β, 225 καὶ 226α, 248 καὶ 259β.

Τὸ χειρόγραφον τοῦτο περιέχει τὰ ἀκόλουθα:

1. (3α—33β) Νικήτα τοῦ καὶ δαβὶδ δούλου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ φιλοσόφου, ἐρμηνεία τῶν τετραστίχων τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἄνερ τῆς ἐρμηνείας τῆς α', θ' καὶ ι' γνωμολογίας, ἣ ἐνὶ τοῦ Ζωναρά.

2. (34α—42β) τοῦ αὐτοῦ θεολόγου πατρὸς. Ἰαμβοὶ παραινετικοὶ μονόστιχοι κατὰ στοιχείων. Ἐρμηνεία τοῦ αὐτοῦ νικήτα τοῦ καὶ δαβὶδ.

3. (43α—45α) τοῦ αὐτοῦ μεγάλου πατρὸς γρηγορίου τοῦ θεολόγου ἐπιγράμματα ἐπικήδεια εἶτε ἐπιτάφια εἰς τὸν μέγαν βασιλεῖον, διὰ στίχων ἠρωελεγείων συντεθειμένα. συνταχθέντα καὶ ἐρμηνευθέντα παρὰ νικήτα φιλοσόφου τοῦ παφλαγόνο. δισκαιδέκατον ἀριθμὸν ὄντα, ἅπερ ἐπάνω τοῦ τάφου τοῦ

μεγάλου βασιλείου ὁ μέγας γρηγόριος τέθηκεν. Ζαχαρίου Ἱερέως.

οἶμαι εἶναι καὶ ταύτην τὴν παράφρασιν καὶ οὐχ ἔρμηνείαν, Νικήτα τοῦ καὶ Δαβίδ λεγομένου τοῦ καὶ τὰ ἕτερα ἔρμηνεύσαντος τοῦ μεγάλου πατρὸς γρηγορίου ἔπη.

4. (45β) στίχοι λαμβικοί τοῦ φιλοσόφου κυρίου νικήτα τοῦ καὶ δαβίδ, τοῦ ἔρμηνεύσαντος τὰ τετράστιχα καὶ τὰ λοιπὰ ἔπη τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν γρηγορίου.

5. (45β) ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν γρηγόριον, ἀνωύμου.

6. (48α—84β) Κυροῦ Θεοδώρου τοῦ προδρόμου τετράστιχα λαμβικά καὶ ἠρωσελεγεῖα εἰς τὰ κεφ. λαϊωδῶς ὀρθέντα ἐν τῇ παλαιᾷ πάσῃ γραφῇ¹.

7. (86α—91β) Τοῦ βαίου πατρὸς ἡμῶν ἀββᾶ Νεῖλου νουθεσία.

8. (94α—125α) Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου ναζιανζηνοῦ τοῦ θεολόγου· εἰς Βασιλείου ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδ. κίας· ἐπιτάφιος. (οὐ ἢ ἀρχή· Ἔμελλεν ἄρα πολλὰς ἡμῖν ὑποθέσεις.)

9. (126α) ὑπόθεσις τῆς α' διήρου ὄαυφδίας.

10. (126β—137α) Ἰλιάδος α' διήρου ὄαυφδίας Ἄλφα λιτάς χρύσου, λοιμὸν στρατοῦ, ἔχθος ἀνάκτων.

11. (137β) ὑπόθεσις τῆς β' διήρου ὄαυφδίας.

12. (138α—146α) Ἰλιάδος β' διήρου ὄαυφδίας Βῆτα δ' ὄνειρον ἔχει, ἀγορὴν καὶ νῆας ἀριθμεῖ.

13. (146β) ὑπόθεσις τῆς γ' διήρου ὄαυφδίας

14. (146β—154α) Ἰλιάδος γ' διήρου ὄαυφδία Γάμμα δ' ἄρ' ἀφ' ἐλένης οἷσις μῦθος ἔστιν ἀκούταις

15. (157α) πίναξ τῆς παρουσίας βίβλου «Νικηφόρου καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου ἐξήγησις εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς τῶν δικτῶ ἤχων.

» τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις περὶ τῆς ὑπακοῆς, τοῦ κοντακίου, τοῦ οἴκου καὶ τοῦ ἑξαποστειλαρίου.

» τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις πάνυ ὠφέλιμος εἰς τὴν Τιμωτέραν.

» Ἰωάννου μοναχοῦ τοῦ ζωναρᾶ γεγονότος μεγάλου δρουγγαγίου τῆς βίβλης ἐξήγησις τῶν ἀναστασίμων κανόνων τοῦ δαμασκηνοῦ πάντων τῶν ἤχων.

» τοῦ αὐτοῦ ἐξήγησις εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς καὶ περὶ τῆς ἔνοσιδος αἰτίας τοῦ Πνεύματος, (ἐκ τοῦ πίνακος τούτου φαίνεται ὅτι τὸ παρὸν θὰ εἶναι ἰδιαιτέρον βιβλίον συμπεριληφθὲν καὶ συσσωρευθὲν μετὰ τοῦ ἄλλου. Ἐξ ὧν δὲ διαλαμβάνει ὁ πίναξ οὗτος μόνον τὰ τοῦ Νικηφόρου Καλλίστου περιέχονται ἐν τῷ χειρογράφῳ, τὰ δὲ τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ οὐ).

16. (158α—210β). Νικηφόρου καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου ἐξήγησις εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς τῶν δικτῶ ἤχων.

Ὁ πρόλογος πρὸς τὸν αἰτησάμενον δαιώτατον ἀρχιμανδρίτην τῆς τοῦ κουζηνᾶ μονῆς ἱερομόναχον κτθ Καλλίνικον.

17. (211α—212α) τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα περὶ τῆς ὑπακοῆς, τοῦ κοντακίου, τοῦ οἴκου, καὶ τοῦ ἑξαποστειλαρίου πόθεν οὖν ἐκλήθησαν.

1. Πρβλ. Migne 133 σελ. 1101 ἐξ.

18 (212β—221α) τοῦ αὐτοῦ νικηφόρου τοῦ Ξανθοπούλου, ἐξήγησις εἰς τὴν τιμωτέραν¹.

19. (222α—224β) περὶ δριμοῦ (λογική).

20. (227β—228β) διάφοροι κανόνες γραμματικῆς

21. (229α—247β) Λογική (διάφοροι κανόνες, πίνακες καὶ παραδείγματα).

22. (249α—259α) Γρηγορίου ναζιανζηνοῦ τοῦ θεολόγου, περὶ φιλοπρωχίας, οὐ ἢ ἀρχή· ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ συμπένητες. (ἄλλοτε τὸ τέλος).

Ὁὐδαμοῦ τοῦ χειρογράφου σημειοῦται χρονολογία τις, οὔτε ὄνομα τοῦ γράψαντος, μόνον ἐν φύλλῳ 43α ἀναφέρεται «Ζαχαρίου Ἱερέως» ὥστε εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ γράψαντος.

Ἐν φύλλῳ δὲ 3α ἐν ἀρχῇ τοῦ χειρογράφου σημειοῦται δ' ἑτέρας χεῖρὸς «Δανιὴλ Τριπόλεως», ὡς φαίνεται, ὁ κτήτωρ τοῦ χειρογράφου, ἀμύσιος κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐλληνικῆς ἐπινασσιάνσεως.

Κατὰ τοὺς χαρακτηρισμοὺς τῆς γραφῆς φαίνεται ὅν ΙΖ' αἰῶνος ἢ καὶ ἀρχαιότερος.

ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΚΩΝΣΤ. Γ. ΖΕΡΒΟΣ

1. Ἐξεδόθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν Ἀθήναις 1924.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Οἱ παλινοὶ δεσμοί.

Τῆ 27 παρελθόντος μηνὸς τὰ γερμανικὰ στρατεύματα ἐσπλήθον εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν. Κατὰ τὴν δὴλωσιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Διοικητοῦ δὲν ἦλθον ὡς καιακτηταὶ ἀλλ' ὡς φίλοι. Ἡ δὴλωσις αὕτη εἶναι ἐξόχως σημαντικὴ, καθ' ὅσον δεικνύει διὰ εἰ μεταξὺ τῶν δύο πολιτισμῶν, τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ τοῦ γερμανικοῦ, δεσμοὶ ἐξημελοῦθησαν καὶ ἐφίστανται, παρὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ὑποσχόμενοι τὴν καλλιέργειαν φιλικῶν πνεύματος μεταξὺ τῶν λαῶν. Ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἔχει ἀντιληφθῆ πλῆρως τὴν πραγματικόντην ἐσθίην καὶ ἡ σέβας του εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς ἐξ αὐτῆς ἐπιφελλομένας ὑποχρεώσεις.

Ἐπὶ τῶν Ἀλλήλων.

Ἡ ἐποικίτις τῆς λήξεως ἐπὶς μεγάλων διὰ τὴν χώραν ἡμῶν πολέμου, ἀποπροφήταται πᾶσαν ἀδελφῆς ἐκινάδα, εἶναι προεὶδὲν ἡ ἀνατείλη ἐπὶ ἐρειπίων καὶ τὰ φρεσὶν κλειστάς ὄσας πλῆρας. Ἀλλ' εἶναι ἐξαιρετικῆς σημασίας τὸ γεγονός διὰ τὰ σχετικῶς ἔστω ὑμαιογονία μέλη τοῦ Ἑθνοῦς, οἱ μὴ ἀμέσως πληγέντες ἐπὶ τοῦ πολέμου κολίται, μετὰ θερμοῦ ζήλου ἀνέλαβον, ὅπως δὲ ἀποβοῦλεις, τὸ ἔργον τῆς προχείρου θεραπείας τῶν πληγῶν τούτων. Συνεκίνοι τῶν βανδύτων τὸ θέημα πτωχῶν γυναικῶν, αἵτινες περιεσπείχιζον τοὺς ἐκπαιρέφοντας στρατιώτας, προθύμοι νὰ παράσχουν αὐτοῖς ἐκ τοῦ εὐαιρημάτος αὐτῶν μικρὰν τινα ἀγορῆν. Ἀποτέλεσ τοῦτο ἐνδείξην ὑγείας τοῦ ψυχικοῦ ὄργανισμοῦ τοῦ Ἑθνοῦς, καὶ δὴ σημαντικωτέρην ὅλων ἐκείνων. αἵτινες ἐν ἐδινχεστέταις ἡμέραις εἶχον ἐκδηλωθῆ.

Ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη, λόγω τῆς ἐκείσεως τῶν ἐλλείψεων καὶ λόγω τοῦ ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ πολέμου, ἠτένησαν αἱ ἐκασταχοῦ ἀγροδοῖαι ὑπηρεσίαι, πᾶς τις νὰ

αίσθανθῆ ἑαυτὸν, ἀπὸ ἀπόψεως ὑποχρεώσεων, ἀρμόδιον καὶ ἐντεταλμένον ὅπως μεριμνήσῃ διὰ τὴν περιθάλψιν ὄλων τῶν ἐνδεῶν δι' οὓς δύναται νὰ πράξῃ κ. Ἰδιαιτέρως πάντες οἱ ὀπωσδήποτε ἐκ τοῦ πολέμου πληγέντες εἶναι ἀνάγκη νὰ εὕρωσι «παραμύθιον ἀγάπης» μεταξὺ ἐκείνων οἵτινες ἐμμέσως μόνον ἢ καὶ οὐδόλως, ἠσθάνθησαν τὸν ἐκ τοῦ πολέμου ἀντίκτυπον. Ἐνκαιρία πρὸς ἄσκησιν τῆς ἀγάπης ταύτης δὲν λείπουν βεβαίως, καὶ μόνον παρίσταται ἀνάγκη ἐνισχύσεως τοῦ ἐν ἐκάστῳ ἐξ ἡμῶν πνεύματος αὐτοθυσίας χάριν τοῦ πλησίον. Ἀνάγκη δ' ἐπίσης ὅπως καιανοηθῆ ὅτι πρόκειται περὶ ἐπιτακτικοῦ καθήκοντος ὅπερ ὁ Κύριος διὰ τῶν περιστάσεων ἐπιβάλλει εἰς πάντας.

«Ἔργασία καὶ προσευχή».

Τὸ σύνθημα ὅπερ δέον νὰ ἐπικρατήσῃ κατὰ τὴν περίοδον, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου εἰσῆλθεν ἡ χώρα, ἔδωκεν ἐπιτυχῶς ὁ ὑπουργὸς κ. Κατσιμήτρος διὰ τῶν λέξεων «ἔργασία καὶ προσευχή». Πράγματι οὐδὲν δεῖνόν καὶ οὐδεμία καταστροφὴ εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνῃ ἀνεπανόρθωτος, ἐὰν ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἔργασία χρησιμοποιηθῶσι θεόντως. Ἐὰν ἡ ἀποφασιστικὴ καὶ σταθερὰ περὶ ἀνορθώσεως πρόθεσις ἀτόμων, εἴτε λαῶν ὁλοκλήρων ἐκδηλωθῆ ἐν ἔργασίᾳ συντόνῳ καὶ δραστηρίᾳ, πλεῖστον ὅσα δύναται ἀναμφιβόλως νὰ ἐπιτευχθῶσιν. Ἄλλ' ἂν ἐπὶ τὴν προσπάθειαν ταύτην ἐπισύρῃ τὴν θεῖαν ἀρωγὴν προσευχὴ ἐπίσης ἐπίμονος καὶ θερμῆ, αἱ πενιχραὶ πάντως ἀνθρώπινοι δυνατότητες πολλαπλασιαζῶνται αὐτομάτως εἰς τὸ ἀπειροπλάσιον καὶ οἱ καρποί, ἀπὸ τῆς παντοδυνάμου θείας ἀγάπης ἀπορροήντες, καθίστανται ἀναγνώσιμος ἀφθονοί. Ἄλλ' εἶναι ἀπαραίτητος ὁ συνδυασμὸς ἀμφοτέρων. Διότι οὔτε ἡ ἡρωϊκὴ ἔστι ἀνθρώπινη προσπάθεια εἶναι δυνατὸν ν' ἀποβῆ, αὐτὴ μόνη, ἀποτελεσματικὴ ἐν μέσῳ σπουδαίων συμφορῶν, ἂν δὲν ἐπισκιασθῆ ὑπὸ τοῦ ἐνδυναμοῦντος Θεοῦ, οὔτε ἡ Θεία ἐνίσχυσις παρέχεται ἐκεῖ ὅπου ἐκ νωθρότητος καὶ ἀδιαφορίας δὲν κατεβλήθη προηγουμένως ἡ ἀνθρωπίνη προσπάθεια.

Ἄλλ' εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἀπὸ μέρους τοῦ λαοῦ κατανοήσεως τῆς ἐν λόγῳ ἀληθείας τὸ γεγνηδὸς ὅτι ἐξηγγέλθη αὕτη ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ. Καὶ αἱ χρησιμότεραι τῶν ἐλλείδων δύναται καὶ πάλιν ν' ἀνακύψωσι.

Εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος ἐδημοσιεύσαμεν μέρος τοῦ λόγου τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Ἰσπανίας κ. Χοσέ Ἰμπάνιεθ Μαρτίν, τὸν ὁποῖον εἶπεν ἐνώπιον τῆς πρώτης ἐπισήμου Συνελεύσεως τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνητῶν. Κατωτέρω παραθέτομεν ἐν ἑτι τμήμα τοῦ σπουδαιωτάτου τούτου λόγου.

«Τὸ αὐτοκρατορικὸν δένδρον τῆς ἰσπανικῆς ἐπιστήμης ἠδῆξεν εἰς τὸν κήπον τοῦ καθολικισμοῦ, εἰς δὲ τὸν κορμὸν τοῦ ἐκυκλοφόρησεν ὁ ζωηφόρος χυμὸς τῆς ἱερᾶς καὶ θείας ἐπιστήμης, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐτράφησαν τόσοι κλάδοι. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ θεολογικὴ ἰσπανικὴ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ἤκμασε διὰ τὴν ἐξυπηρετήσῃ τὴν καθολικότητα τῆς πίστεως, ὀφείλει καὶ πάλιν νὰ καταλάβῃ, κατὰ τὰς ἱστορικὰς τάδας στιγμὰς τοῦ Ἔθνους, τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἡμῶν ἀναγέννησιν. Ἡ ἐπιστήμη ἡμῶν, ὅπως καὶ κατὰ

τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, κατὰ τοὺς ὁποίους τόσοι ἤκμασε, δέον νὰ εἶναι πρὸ πάντων κηθολικὴ διὰ τοῦτο αὕτη σήμερον διακηρύσσει ὅτι οὐδέποτε θὰ εδρεθῆ εἰς ἀντίθεσιν καὶ πόλεμον πρὸς τὴν πίστιν, ἀκριδῶς διότι εἶναι πλήρης καὶ ὁλοκληρωτικὴ ἐπιστήμη θὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν τῆς, τὸν ὁποῖον καθώρισεν ὁ ἱερός Ἀδγουστίνος, νὰ ζῆ δηλαδὴ πλησίον τῆς Θεότητος. Διότι ματαία εἶναι ἡ ἐπιστήμη, ἡ ὁποία δὲν τείνει πρὸς τὸν Θεόν. «Πᾶσα σοφία παρὰ Κυρίου καὶ μετ' αὐτοῦ ἐστὶν εἰς τὸν αἰῶνα» (Σοφ. Σειράχ, Α', 1). Ἄνευ δὲ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τοῦ Πνεύματος τούτου τῆς σοφίας, ἡ ἐπιστήμη δὲν δύναται νὰ «προκηρῖθῃ σκήπτρων, καὶ θρόνων, καὶ ἀτιμίτων λίθων», ὡς τὴν ἠθέληεν ὁ Σολομών, διὰ ν' ἀποβῆ πολυτιμότερα καὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ζητοῦμεν ὅθεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τῆς πηγῆς πάσης γνώσεως καὶ ἀπειρου, ἀλανθάστου, μιᾶς καὶ αἰωνίου σοφίας νὰ ἐξαποστείλῃ ἐπὶ τῆς Ἰσπανίας τὸ Ἅγιόν τοῦ Πνεύματος ἵνα κατὰ τὰς ἱστορικὰς ταύτας στιγμὰς, κατὰ τὰς ὁποίας συντελεῖται ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἀναδημιουργία, ἐπιδοθῶμεν καὶ πάλιν μετὰ ζήλου καὶ καρτερίας εἰς τοὺς νέους ἀγῶνας τῆς διανοήσεως διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνθρώπων τῆς χώρας καὶ διὰ τὴν ἀξίωσιν τοὺς κυβερνήτας τοῦ Ἔθνους ἡμῶν «νὰ τιμήσωσι τὴν σοφίαν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσωσι» (Σοφ. Σολ. ΣΤ', 23) καὶ νὰ χάρισῃ ἡμῖν τὸ ὄφρον τῆς ἀληθοῦς καὶ αἰωνίας ἐπιστήμης».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Τῇ Κυριακῇ τοῦ Πάσχα ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος προεξάρχων ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ἱ. Ναῷ τῶν Ἀθηνῶν τῆς λαμπρᾶς τελετῆς τῆς Ἀναστάσεως ἐτέλεσεν ἐν συνεχείᾳ τὴν θεῖαν Λειτουργίαν τῇ δ' ἑσπέρα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐτέλεσε τὸν Ἑσπερινὸν τῆς Ἀγάπης.

Τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καταλήψεως τῆς Πρωτεύουσας καὶ μικρὸν μετὰ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας, ἐπεσκέψατο τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Σώματος Στρατηγὸς Φὼν Στοῦμπε, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Γερμανοῦ Φρουράρχου καὶ τοῦ παρὰ τῇ ἐν Ἀθήναις Γερμανικῇ Πρεσβείᾳ Στρατιωτικοῦ Ἀκολούθου. Ὡσαύτως ἐπεσκέφθησαν τὴν Α. Μακαριότητα ὁ κ. Μπέργκεν καὶ οἱ ἀνώτεροι Γερμανοὶ Στρατιωτικοὶ Ἱερεῖς Αἰδ. Ράντκε καὶ Φὼν Μπέργκ.

— Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα καὶ μετὰ ταύτην ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος διὰ τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς παρέσχε πᾶσαν δυνατὴν περιθάλψιν καὶ οικονομικὴν συνδρομὴν εἰς τοὺς ἀπόρους, καὶ δὴ τοὺς ἰδιαιτέρως ἐκ τοῦ πολέμου πληγέντας Χριστιανοὺς καὶ τὰς οἰκονομίας αὐτῶν.

— Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ἐν εἰρήνῃ ἡ ἀξιωμακάριτος καὶ ἀειμνήστος δέσποινα Πηνελόπη Στεφ. Δέλτα, ἡ γνωστὴ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτῆς. Ἡ Ἀκολουθία τῆς Κηδεῖας αὐτῆς ἐτελέσθη, εὐλογοῦντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τῆς οἰκονομίας, ὅπως ἀπέριττος καὶ ἀθόρυβος καὶ σεμνὴ ὑπῆρξεν καὶ ἡ ζωὴ τῆς ὑπερόχου ταύτης Ἑλληνίδος.

— Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον καὶ ἐκδηθῆ ἐκ τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου, προεξάρχοντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ὁ ἐκ Κ) Πόλεως ὁμογενὴς Κωνσταντίνος Σπανοῦδης, τέκνον τῆς Ἐκκλησίας πιστὸν καὶ πρόμαχος ἐνθουσιώδης τῶν δικαίων καὶ τῶν ἰδεωδῶν τῆς ἐνδόξου ἡμῶν φυλῆς.

— Συνῆλθον εἰς συνεδρίαν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ἡ ἐκ Κυριῶν Κοσμητεία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁργανογραφείου ἐν Βουλαιαγμένῃ καὶ ἡ Ὑπηρεσίᾳ Προνοίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Μεταχόντων 20.000 ἀντιπροσώπων, συνῆλθεν εἰς Τόκιο, ἐπ' ἐνκαιρίᾳ τῆς 2600ῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ

Ἰαπωνικοῦ Κράτους, συνέδριον τῆς ἐν Ἰαπωνίᾳ Προτε-
σταντικῆς Ἐκκλησίας Ἐν ψηφίσματι ὅπερ διευτυπώθη ὑπὸ
τοῦ Συνεδρίου, ἀναφέρονται μεταξύ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς :

1. Ἀναλαμβάνομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κηρύξωμεν τὸν
Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ νὰ φέρωμεν εἰς πέρας τὴν ἀποστο-
λὴν ἡμῶν, τῆς σωτηρίας ψυχῶν.

2. Ἀναλαμβάνομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πραγματοποιή-
σωμεν τὴν ἐνωσιν ὄλων ἡμῶν

3. Ἀναλαμβάνομεν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐργασθῶμεν πρὸς
ἀνύψωσιν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἐπιπέδου, καὶ νὰ
ἀγωνισθῶμεν πρὸς ἀνάταξιν τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τὸ Συμβούλιον Χριστιανικῆς Συνεργασίας Kristent
Samraad συγκροτηθὲν ἐν Ὁσλο τῆς Νορβηγίας ὡς ἀπο-
τέλεσμα μεγάλης συγκεντρώσεως ἀντιπροσώπων τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Νορβηγίας, τῶν Ἐλευθέρων Ἐκκλησιῶν καὶ
Χριστιανικῶν Ὁργανώσεων, ἐδημοσίευσεν ἀνακοίνωσιν
ἐπεξηγηματικὴν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ. Ἐξ αὐτῆς μεταφέρο-
μεν τὰ κάτωθι : «Τὸ Kristent Samraad εἶναι ὄργανοσις
ὀφειλομένη εἰς τὴν συνεργασίαν προσώπων ἅτινα ἐν τῷ
παρελθόντι εἶχον, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀποχωρισθῆ-
ναι μὲν ἀπὸ τῶν δέ, ἐπανέβηρον δ' ἤδη ἄλλα ἐν τῇ Πα-
λαιᾷ Χριστιανικῇ Πίστει. Τὸ Kristent Samraad δὲν ἰ-
δρῦθη ἐπὶ σκοπῷ οἰασθήποτε ἐπεμβάσεως εἰς τὸ πεδίον
τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Χριστιανικῶν
Ὁργανώσεων οὐδ' ἐπὶ τῇ προθέσει γενικῆς συσσωματώ-
σεως ἐν τινι δι' ἑνὲν ἐκκλησιαστικῇ ἐνώσει. Ἐδημιουργήθη
ἵνα, διὰ τῆς Χάρτιος τοῦ Θεοῦ, δυναθῶμεν νὰ ἀλληλο-
βοηθηθῶμεν κατὰ τὴν σημερινήν, πλήρη μεγάλων γεγονό-
των καὶ πειρασμῶν, ἐποχὴν, ἵνα ἀφυπνίσωμεν τὸν λαόν
ἡμῶν ὅπως λάβῃ ἐπίγνωσιν τῆς σοβαρότητος τῆς καταστά-
σεως, ἐπιστραφῇ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ συνεργασθῇ ἐν Χρι-
στιανικῷ πνεύματι εἰς τὸ οἰκοδόμημα τῆς Βασιλείας τοῦ
Θεοῦ. Πᾶς Χριστιανὸς δέον ν' ἀντιληφθῇ ὅτι τοῦτο εἶναι
σήμερον εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε ἀπαραίτητον.»

— Ὁ δήμαρχος τῆς Ν. Ὑόρκης, προσκαλέσας 40 ἐκδό-
τας εἰκονογραφημένων φύλλων, ἐκ τῶν κυκλοφορούντων
εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, ὡς καὶ πολλοὺς δημοσιογράφους
καὶ διευθυντὰς διαφόρων πρακτορείων εἰδήσεων καὶ προ-
μηθευτὰς εἰκονογραφῶν, ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτοὺς ὅτι τοῖς
ἀπαγορεύει αὐστηρῶς νὰ θέτουν εἰς κυκλοφορίαν ἀνά τὰς
ὁδοὺς τῆς Νέας Ὑόρκης ἀνήθικα περιοδικὰ ἢ ἐν γένει
φύλλα ἐνόπτου περιεχομένου, ἐφ' ὅσον αὐτοὶ θὰ εἶναι δή-
μαρχος τῆς πόλεως. Μεθ' ὅ, ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων τῶν
ἀνωτέρω, ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς ἄστυνο-
μίας τῆς Νέας Ὑόρκης, ὅπως οἱ πωληταὶ καὶ οἱ ἐν γένει
θέτοντες εἰς κυκλοφορίαν ἀνήθικα ἐντυπα καταδικάζονται
ἀμελιότως ὑπὸ ἄστυνομικῶν ὀργάνων μοτοσυκλετιστῶν.
Ὁ δήμαρχος ἔκαμεν ἀκολούθως ἐκκλησίαν εἰς τὸν λαόν τῆς
πόλεως νὰ κηρύξῃ διωγμὸν κατ' ἐκείνων τῶν περιπτέρων
τὰ ὅποια ἠθέλον θέσῃ εἰς κυκλοφορίαν καὶ πωλήσῃ ἀνή-
θικα περιοδικὰ. Κατόπιν τούτου, ὁ ἴδιος ὁ δήμαρχος διέ-
ταξε τὴν παῖδιν 42 περιοδικῶν ἐνόπτου περιεχομένου, καὶ
συνεπῶς ἐπιβλαβῶν διὰ τὸν λαόν. Ἐκ τούτων ἔξ ἕλθον
κυκλοφορίαν 100,000 ἀντιτύπων, ἐν 2,000,000 καὶ ἕτερον
900,000.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἄρχιμ. Μεθοδίου Κονταστόνου καθηγητοῦ Ὁ τοῦ
μεγάλου Ἰεράρχου ὡς ἐπιστήμονος καὶ κληρικοῦ, Θεη-
σοκεία καὶ Ἐπιστήμη, Ἀθήναι 1940

Δημ. Ἰ. Μακριώτη, Δρος Ν. Πίστις καὶ ἐπιστήμη
(Μέρος Α' Ἡ ἀξία τῆς Πίστιος, Μέρος Β' Ἡ ἀξία τῆς Ἐ-
πιστήμης), Ἀθήναι.

Δήμου Παθιώτη, Χαράνυξ, Ἀθήναι 1940

Ἄδαμαντίου Ν. Διαμαντοπούλου, καθηγητοῦ, Ἡ ἐξ-
θεν «ὀμολογία» Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ἀνάπτυον ἐκ τῆς
Β' ἐκδόσεως τοῦ περὶ Λουκάρεως ἔργου τοῦ Ἀθηναίων Χρυσο-
στόμου, ἐνθα περιελήφθη ὡς εἰσαγωγή, ἐν Ἀθήναις 1939.

Νικ. Κ. Κακούρη, Διευθυντοῦ τῆς Παλλεῖου Παιδαγω-
γικῆς Ἀκαδημίας Πειραιῶς, Ἡ διδακτικὴ τῶν Φυσικογνα-
στικῶν μαθημάτων, Ἀθήναι 1940.

ΚΑΝΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ὁ παρὰ τῷ Ἐπισκοπικῷ Δικαστηρίῳ [1]
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης Ἀνακριτῆς.
Πρὸς τὸν αἰδεσιμ. Ἀπόστολον Βλαχάκην, τῆς ἐφημέριον
τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ, ἱ. ναοῦ τῶν ἁγ. Θεοδοῶρων,
ἀγνώστου διαμονῆς.

Καλεῖσαι, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν, ἐνεργούντος
ὡς ἀνακριτοῦ, ἐν Μυτιλήνῃ καὶ ἐν τῷ Γραφεῖῳ τῆς Ἱ.
Μητροπόλεως τὴν 28ην Μαΐου 1941, ἡμέραν Τετάρτην καὶ
ὥραν 10ην π.μ., ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων κατὰ
σοῦ κατηγοριῶν 1) ἐπὶ καταφρονήσει τοῦ μυστηρίου τοῦ γά-
μου, 2) ἐπὶ ἀπιστίᾳ καὶ 3) ἐπὶ ἐξαπατήσει τῶν Δημοσίων
Ἀρχῶν.

Προσεπιδηλοῦμεν δέ σοι, ὅτι εἰάν δὲν ἐμφανισθῆς θέλει
κλεισθῆ ὁ σχετικὸς φάκελλος καὶ υποβληθῆ ἔσοι δεῖ διὰ
τὰ περαιτέρω. Ἐν Μυτιλήνῃ, τῇ 4ῃ Ἀπριλίου 1941.

Ὁ Ἀνακριτῆς † Ἀλέξανδρος Ρακατζῆς

Ὁ παρὰ τῷ Ἐπισκοπικῷ Δικαστηρίῳ [1]
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης Ἀνακριτῆς.
Πρὸς τὸν αἰδεσιμ. Ἀπόστολον Βλαχάκην τῆς ἐφημέριον
τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ ἱ. ναοῦ τῶν ἁγ. Θεοδοῶρων,
ἀγνώστου διαμονῆς.

Καλεῖσαι, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν, ἐνεργούντος
ὡς ἀνακριτοῦ, ἐν Μυτιλήνῃ καὶ ἐν τῷ Γραφεῖῳ τῆς Ἱ.
Μητροπόλεως τὴν 29ην Μαΐου, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν
10ην π.μ., ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῆς ὑφισταμένης κατὰ σοῦ
κατηγορίας ἐπὶ ἐξαπατήσει τῆς Προϊσταμένης σου Ἀρχῆς.

Προσεπιδηλοῦμεν δέ σοι, ὅτι εἰάν δὲν ἐμφανισθῆς θέλει
κλεισθῆ ὁ σχετικὸς φάκελλος καὶ υποβληθῆ ἔσοι δεῖ διὰ
τὰ περαιτέρω. Ἐν Μυτιλήνῃ, τῇ 4ῃ Ἀπριλίου 1941.

Ὁ Ἀνακριτῆς † Ἀλέξανδρος Ρακατζῆς

Ὁ παρὰ τῷ Ἐπισκοπικῷ Δικαστηρίῳ [1]
τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης Ἀνακριτῆς.
Πρὸς τὸν αἰδεσιμ. Ἀπόστολον Βλαχάκην τῆς ἐφημέριον
τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ ἱ. ναοῦ τῶν ἁγ. Θεοδοῶρων,
ἀγνώστου διαμονῆς.

Καλεῖσαι, ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν, ἐνεργούντος
ὡς ἀνακριτοῦ, ἐν Μυτιλήνῃ καὶ ἐν τῷ Γραφεῖῳ τῆς Ἱ. Μη-
τροπόλεως τὴν 30ην Μαΐου 1941, ἡμέραν Παρασκευὴν καὶ
ὥραν 10ην π.μ., ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων κατὰ
σοῦ κατηγοριῶν 1) ἐπὶ παρορμητικῆς χριστιανῶν πρὸς φευ-
δορκίον, 2) δυσφημῆσει τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς δι-
καιουσύνης καὶ 3) ἀπειθείᾳ πρὸς τὰς διαταγὰς τῆς προϊτα-
μένης σου Ἀρχῆς.

Προσεπιδηλοῦμεν δέ σοι, ὅτι εἰάν δὲν ἐμφανισθῆς θέλει
κλεισθῆ ὁ σχετικὸς φάκελλος καὶ υποβληθῆ ἔσοι δεῖ διὰ
τὰ περαιτέρω. Ἐν Μυτιλήνῃ, τῇ 4ῃ Ἀπριλίου 1941.

Ὁ Ἀνακριτῆς † Ἀλέξανδρος Ρακατζῆς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἴερά Μητρόπολις Πατρῶν

Χρηρουσῶν τῶν θέσεων ταλικῶν ἐφημερίων ἐν ταῖς ἐνο-
ρκίαις 1) ἱ. ναοῦ ἁγ. Βαρβάρας Βαρναβεῖων, 2) ἱ. ναοῦ Κοι-
μήσεως τῆς Θεοτόκου Μπαρδικώστα, προσκαλοῦμεν τοὺς
δουλομένους νὰ καταλάβωσι ταύτας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ
Νόμου ἐπιζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνὸς υποβάλλωσιν
ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἔργου 48 τοῦ Α. Ν. 220040 ὀριζόμενα πι-
στοτοποιητικά. Ἐν Πάτραις τῇ 11ῃ Ἀπριλίου 1941.

Ἐμβάσματα καὶ συνδρομαὶ ὑπὲρ τοῦ Δελτίου ἀπευθύνονται
διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς πρὸς τὸν Διαχειριστὴν κ.
Νικίτην Στρατιωτικῶν, ὁποῦθεν αὐτῆς σημειουμένου
τοῦ σκοποῦ δι' ἐν ἀποστέλλεται.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΖΗΣ

Τύποις «Φοῖβος», Λεωνόπου 4. — Τηλ. 54-229